

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MADANIYAT VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI

**“Tasdiqlayman”
O‘ZDK rektori**

« » 2020 yil

**“Kelishildi”
O‘zbekiston Respublikasi
Madaniyat vazirligi**

« » 2020 yil

**IJODIY (KASBIY) IMTIHONLAR DASTURI
VA BAHOLASH MEZONI**

**5150701 – Cholg‘u ijrochiligi: fortepiano (organ)
ta‘lim yo‘nalishi uchun**

Toshkent – 2020 yil

Kirish

“5150701 – Cholg‘u ijrochiligi: fortepiano (organ)” ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha ijodiy imtihon dasturi abituriyentlarning amaliy ko‘nikma va malakalarini aniqlash uchun mo‘ljallangan. Ushbu ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha hujjat topshirgan abituriyentlar musiqiy asar yozish borasida ish bajaradilar. Bajariladigan vazifalar tasdiqlangan mezon asosida baholanadi.

Fanning maqsadi va vazifalari

“5150701 – Cholg‘u ijrochiligi: fortepiano (organ)” ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha ijodiy imtihon dasturi abituriyentlarning amaliy ijrochilik ko‘nikma va malakalarini aniqlash maqsadida o‘tkaziladi.

Abituriyentlarning umumiy tayyorgarlik darajasi, qobiliyati, iqtidori, bilimi, dunyoqarashi va aql zakovati hisobga olingan tarzda me‘yoriy dasturni o‘zlashtirish ustida ish olib boriladi.

“Fortepiano (organ) ijrochiligi” fanini o‘zlashtirishdan kelib chiqadigan vazifalar - abituriyentlar turli yo‘nalishlarda bilimlarga ega bo‘lganliklarini o‘zlarining ijro mahoratini namoyish etishlaridan iboratdir. Alohida e‘tibor professional darajali ijroni mukammallashtirishga, uni yuqori badiiy saviyada ko‘rsatib berishga qaratilishi kerak. “Fortepiano (organ) ijrochiligi” fani yuzasidan abituriyent davr talabiga binoan dunyoqarashi keng bo‘lgan, ya‘ni insoniyat madaniyati tarixi, rivojlanish pog‘onalari xususan, adabiyot va san‘at sohasida teran fikr yuritish bilan birga, yangi paydo bo‘lgan kompyuterlar tizimidagi jahon musiqiy dasturlari yuzasidan ham tushuncha, tasavvur, bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi shart.

Abituriyent bilimiga qo‘yiladigan talablar

“5150701 – Cholg‘u ijrochiligi: fortepiano (organ)” ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha o‘qishga kirayotgan abituriyentlarni saralash maqsadida sinfda kirish talablariga mos dasturlarni ijro etib berishi ko‘zda tutilgan.

O‘qishga kiruvchi 30 daqiqagacha bo‘lgan vaqt mobaynida ijro dasturi (yirik shakl, jahon musiqasidan namuna, mahoratli asar)ni ijro etib berishi, 15 daqiqagacha vaqt mobaynida kollokvium topshirishi talab etiladi.

“fortepiano cholg‘u ijrochiligi” sohasi bo‘yicha o‘qishga kiruvchi quyidagi bo‘limlardan iborat tanlovli imtihon topshiradi:

1. Cholg‘uda ijro dasturi;
2. Kollokvium.

Cholg‘uda ijro dasturi

“5150701 – Cholg‘u ijrochiligi: fortepiano (organ)” ta‘lim yo‘nalishiga ariza topshirgan barcha abituriyentlar belgilangan ro‘yxat asosida, yakka tarzda, tayyorlangan dasturni fortepiano jo‘rligida yoddan ijro etishadi.

Abituriyent asarlar nota matnini xatosiz, asarning sur‘atini ko‘rsatilgan tezlikda, ijro shtrixlarini to‘g‘ri qo‘llagan holda, intonatsiya sofligiga amal qilib,

barcha artikulyatsiya talablarini bajarib, shuningdek, pozitsiya va applikatorani to'g'ri qo'llagan holda, asarni badiiy mohiyati va milliy xususiyatlarini to'liq ochib bergan holatda ijro etib berishi zarur. Asarda musiqiy ifoda vositalarining qo'llanishi, tovush kuchi va uni boshqarish, hamda uning sifati asosiy ahamiyatga ega.

Ijro dasturi kuyidagilardan iborat

1. 1.. Ijro etiladigan dastur o'zining murakkabligi bo'yicha o'rta maxsus bilim yurtlari hamda o'rta maxsus musiqa maktablarining bitiruv darajasiga mos kelishi kerak.

a) O'z tarkibiga fuga janrini kiritgan bir polifonik asar. Iloji boricha, I.S. Baxning "Yaxshi temperatsiyalangan klavir" turkumidan prelyudiya va fuga bo'lishi kerak;

b) Mumtoz sonata yoki kontsertning 1 yoki 2-3 qismlari;

g) Erkin shaklda bir asar. (Romantik kompozitorlardan tortib zamonaviy kompozitorlarning asarlarigacha. Masalan, F. Shopenning ballada, skertso va boshqa pesalari, F.List, I.Brams, F.Shubert, K.Debyussi, M.Ravel, Detyuyi, Barber, P.Xindemit, N.Zokirov, S.Karim-Xoji kabi kompozitorlarning rapsodiya va boshqa asarlari;

d) Ikki xarakterli etyud: Shopen, List, Raxmaninov, Skryabin, Debyussi, Prokofev, Stravinskiy va boshqalar.

e) Izoh: Etyudlardan biri Prokofev, Chernining "Tokkata"lari, B.Bartokning «Allegro Barbara», S. Raxmaninovning Musiqiy lahzalari va prelyudiyalari singari xarakterli asarlari bilan almashtirilishi mumkin.

Kollokvium

Kollokvium savol-javoblari:

a) ijro dasturiga oid savollar: (asarning shakl jihatidan tahlili, muallifi, yaratilgan davri va ijro yo'nalishi, ijroning badiiy xususiyatlari v.h);

b) o'rta maxsus ta'limning umumiy kursi darajasida elementar musiqa nazariyasi, cholg'ushunoslik, musiqa adabiyotidan bilimlarni;

v) shakl va garmoniya nuqtai nazaridan kichik hajmdagi - sonatina, romans, kuy va b. asarlarni tahlil qilish qobiliyati kabilarni o'z ichiga oladi;

g) notadan o'qish ko'nikmasi.

Shuningdek, kollokviumda abituriyentning musiqa san'ati va boshqa san'at turlaridan, o'zbek va chet el musiqasida ma'lum va mashhur asarlar, zamonaviy an'analar haqidagi bilim darajasi qanday ekanligi bilib olinadi.

Ijodiy imtihon abituriyent tomonidan bajariladigan amaliy ish quyidagi mezon asosida baholanadi:

1. Cholg'uda ijro dasturi

№	Ijro talablari	To'liq javob uchun ball
1.	Asar nota matnining to'g'riligi	10,0
2.	Tovush sifati va uni boshqarish	7,0
3.	Applikaturaning qo'llanishi	7,0
4.	Sahna madaniyati	7,0
5.	Artikulyatsiya talablarining bajarilishi	7,0
6.	Musiqiy ifoda vositalarining to'g'ri qo'llanishi	7,0
7.	Shtrix va dinamik belgilarning ishlatilishi	7,0
8.	Intonatsiya sofligi	7,0
9.	Asar xususiyatini ochib berilishi	7,0
10.	Sur'atning to'g'ri tanlanishi	7,0

Ijro dasturi bo'yicha to'plash mumkin bo'lgan maksimal ball – **73,0 ball**

2. Kollokvium

№	Savollar mazmuni	To'liq javob uchun ball
1.	Asarga oid savollar	4,0
2.	Musiqqa nazariyasi bo'yicha savollar	4,0
3.	Musiqiy cholg'ular bo'yicha savollar	3,0
4.	Musiqqa adabiyoti bo'yicha savollar	3,0
5.	Notani o'qish ko'nikmasi	3,0
6.	Asarning shakl nuqtai nazaridan tahlili	3,0
7.	Notadan o'qish ko'nikmasi	3,0

Kollokvium bo'yicha to'plash mumkin bo'lgan maksimal ball – **23 ball**

Bu ishlarni baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi: cholg'uda ijro dasturi – **73,0 ball**, kollokvium – **23,0 ball**.

“Fortepiano (organ) ijrochiligi” fani uchun qo'yiladigan maksimal ball – **96,0 ball**.

“Garmoniya” fanidan

Fanning maqsadi va vazifalari

«Garmoniya» fanidan sinovlar dasturining asosiy maqsadi- abituriyentlarning “Garmoniya” fanidan nazariy bilim doirasi, amaliy ko'nikmalarining shakllanganligi, musiqiy asarlar tahlili jarayonida garmonik qonuniyatlarni qay darajada bila olishini aniqlashdan iborat. Garmoniya musiqqa ijrochilarining maxsus nazariy bilim darajasini belgilaydi. Professional ijro ko'nikmalari, tabiiy iste'dod, badiiy didning rivojlantirish bilan bir qatorda garmonik xususiyatlarni idrok etish, ijro paytida anglash qobiliyatlarini namoyon etishga hizmat qiladi. SHuningdek,

musiqa muallifining asarida bayon etilgan badiiy g'oyasining garmonik jihatlarini o'zlashtirishga yordam beradi.

Abiturientlar oldiga quyidagi vazifalar qo'yiladi:

- klassik garmoniyaning nazariy qonuniyatlarini bilish;
- nazariy bilimlarni fortepianoda ijro etish orqali namoyon etish;
- garmonik qonuniyatlariga asoslangan holda bir ovozli kuyga garmonik tuzilmalarni yaratish;
- muayyan misollar asosida garmonik tushunchalarini qo'llash;
- garmoniyani musiqiy tilning barcha tarkibiy qismlari bilan bog'lay olish;
- musiqa asarining badiiy g'oyasi va mazmunidan kelib chiqqan holda garmonik vositalarni tanlay olish.

Abiturient bilimiga qo'yiladigan talablar

Abiturient "Garmoniya" fanidan o'quv dasturi doirasida to'laqonli bilimga ega bo'lgan holda og'zaki mashqlarni xatosiz bajarganda, garmonik qonuniyatlarni yechimini fortepianoda erkin namoyon etganda, taxlil jarayonida garmonik nazariy va amaliy ko'nikmalarini namoyish qilganda, shuningdek, fan bo'yicha bilimlari yuqori badiiy darajada bo'lganida qo'yiladi. Talabning garmonik eshitish qobiliyati, garmonik tuzilmalarni fortepianoda ijro etish mahoragi yorqin namoyon bo'lishi kerak.

Kasbiy (ijodiy) imtixonda abiturient tomonidan bajarilgan amaliy ish quyidagi mezon asosida baholanadi:

Og'zaki savol-javob.

1. Musiqiy asarning garmoniya va shaklning tahlil qilish.
2. Forteapianoda:
 - a) to'rt ovozli bayonda berilgan garmonik ketma-ketlikni og'ishmalari bilan ijro etish;
 - b) berilgan tonallikda modulyatsiya ijro etish;
 - v) diatonik yoki xromatik sekvensiyalarni chalish.

BAHOLASH MEZONI:

OG'ZAKI

№	Savollar mazmuni	To'liq javob uchun ball
1.	Musiqiy asarning garmoniya va shaklning tahlil qilish.	21,0
2.	to'rt ovozli bayonda berilgan garmonik ketma-ketlikni og'ishmalari bilan ijro etish;	24,0
3.	berilgan tonallikda modulyatsiya ijro etish;	24,0

4.	diatonik yoki xromatik sekvensiyalarni chalish.	24,0
Jami		93,0

Garmoniya fani uchun qo‘yiladigan maksimal ball – 93,0 ball.

Mazkur ta’lim yo‘nalishida kasbiy (ijodiy) imtihonlarga jami qo‘yiladigan maksimal ball – 189,0 ball.

Ijodiy imtihonni o‘tkazish tartibi

“5150701 – Cholg‘u ijrochiligi: fortepiano (organ)” ta’lim yo‘nalishiga hujjat topshirgan abituriyent jadval asosida belgilangan kunlarda va tartibda 1 soat vaqt davomida “Fortepiano (organ) ijrochiligi” yonalishi ijodiy imtihon topshiradi. Ijodiy imtihon 9⁰⁰ da boshlanadi. Imtihonlar yakka tartibda belgilangan auditoriyalarda o‘tkaziladi.

Ijodiy ishni qabul qiladigan komissiya abituriyentdan ijro dasturi, bo‘yicha imtihonni qabul qilib oladi, kollokvium o‘tkazadi.

Appelyatsiya tartibi

Abituriyentlar tomonidan kasbiy (ijodiy) imtixon natijalari bo'yicha konservatoriya qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hay'atiga natijalar e'lon qilingandan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin. Murojaat mazmunida faqat o'zining ballari haqida bo'lsa qabul qilinadi, lekin boshqa abituriyentlar haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.